

Prijs € 0,90

Waardzegger

In dit nummer o.a.:

- Van het bestuur
- Activiteiten
- Agenda ledenvergadering
- Vrijwilligersdag
- Oproep Kuipersveer!!

Lente 2017

Colofon

Waardzegger, een uitgave van
Hoekschewaards Landschap (HWL)
Vereniging voor behoud en ontwikkeling
van natuur en landschap in de Hoeksche
Waard, opgericht in 1973.
Verschijnt ieder kwartaal
ISSN 1389-7454
Oplage: 1950
Lidmaatschap € 20,00 per jaar
IBAN: NL48 INGB 0002 9980 08
Materiaal uit deze uitgave mag alleen,
met bronvermelding, voor niet
commercieel gebruik aangewend worden.

Ledenadministratie HWL

postbus 1080
3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
telefoon: 0186 621 888
Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff
kantoor@hwl.nl
Openingstijden:
Dinsdag t/m Vrijdag 10.00 tot 17.00 uur
Zaterdag en Zondag 12.00 tot 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
Telefoon: 0186 653 512
Beheerder: Cees Mesker 06 1296 6131
kantoor@hwl.nl
Openingstijden:
Dinsdag, zaterdag en zondag
van 12.00 tot 17.00 uur

www.hwl.nl

Dagelijks Bestuur

Els van Veen (voorzitter) 078 618 0691
Bob Wiggers 0186 616362
(secretaris)
Aat Vandersmissen 0186 602536
penningmeester@hwl.nl

IN DIT NUMMER:

- Van de redactie en het bestuur
- Symposium zonneweiden
- Uilenwerkgroep in de praktijk
- Ledenvergadering
- Nieuwe leden
- Oproep vrijwilligersdag
- Organisatie HWL
- Nieuw rondje Groot Koninkrijk
- Eindejaars plantenjacht
- Vrijwilliger in het zonnetje
- Exposities
- Krakeenden
- Invasieve exoten
- Vrienden voor Kuipersveer gezocht
- Boomrijke Essendijk
- Activiteiten en cursussen
- Lieveheersbeestjes
- Roofvogeltelling
- Prikbord met veel vacatures

Foto voorpagina: Jonge Steenuilen

Redactie:

Aad Bruijnzeel
Marcus Dekker
Ineke Moll
Joop Dijkshoorn
redactie@hwl.nl

**Kopij Kwartaalnummers
inleveren in de eerste maand van
ieder kwartaal**

Aanleveren kopij

Als aparte bijlage (géén pdf of Exel) bij
een e-mail. Uitsluitend in MS-Word naar:
redactie@hwl.nl

VAN DE REDACTIE

Net als het decembern timer komt deze Waardzegger ook weer vroeg in de bus. In de vorige stond dat de ledenvergadering op 20 april zou zijn en dat is nu de 13e april!. Omdat je dat tijdig aan de leden bekend wil moet maken, heeft het bestuur gevraagd om dit ook via de Waardzegger te doen. Vanwege het sponsorschap, dat het bestuur ieder kwartaal doet richting de Waardzegger, voeren we die taak natuurlijk met plezier uit. Dat er veel humor in het bestuur aanwezig is, blijkt ook uit de data die men koos voor de vrijwilligersdag en de ledenvergadering !

1 en 13 april! Natuurlijk weet ik ook wel dat het de 1e zaterdag en de 2e donderdag van april zijn en dat deze dagen dan zo vallen, kan het bestuur niets aan doen, maar het blijft leuk. De opkomst bij de vrijwilligersdag is altijd groot, hoewel lang niet alle vrijwilligers komen. Daarom een oproep aan de vrijwilligers: KOM!! Het is gezellig, er is goed eten en alles wordt voor je gedaan (door andere vrijwilligers, dat dan weer wel) Voor de ledenvergadering geldt ook dat er een grotere opkomst mag zijn. Vorig jaar waren er maar een mens of 40 en dat is op een ledenbestand van (bijna) 1800 mensen, toch wel erg weinig. Je kunt van mening zijn dat alles goed loopt en dus alles wel goed zal blijven lopen, maar als er iets is, kan je ook niet klagen dat het fout gaat. Enfin, Bob schrijft er iets over.

Er is ook nog een symposium op 17 maart! Zo iets komt blijkbaar ineens uit de hoogte en staat dan dus niet in de activiteiten kalender van het vorige blad. Bij de redactie merken wij, dat deze kalender goed gelezen wordt, dus als er activiteiten zijn(?), laat het dan op tijd weten. Het kan er maar in staan! Deze keer ook weer een leuk stukje van de vogel-/uilen werkgroep. 11 Enthousiaste mensen die de uilen in de Hoeksche Waard in stand houden.

O ja, voor de goede orde; De fotomaker van de foto op de voorpagina hoeft ook niet

boos te worden omdat er een rode tekst door zijn foto staat, want zijn foto staat ook bij het artikel op bladzijde 6! Het was weer eens wat anders om het zo te doen. Als de redactie veel klachten krijgt is, het de laatste keer dat we een wervende tekst op deze manier plaatsen.

Die boskabouter is blijkbaar niet gevonden! We kregen één vage foto zonder gegevens. Kinderen, die regelmatig op Klein Profijt komen, moeten hem toch wel eens zien? De redactie wacht af. Omdat echt gaan zoeken niet zal lukken, je moet hem tegenkomen.

Dan 2 stukjes uit een folder van Hollandse Delta over invasieve exoten. In het volgend nummer zal de plantenwerkgroep hier een volledig artikel aan wijden. Eigenlijk kent iedereen dit probleem maar hoe houd je het tegen? Misschien moet u de buurman toch waarschuwen om die groencontainer eens te gebruiken.

Dit kwartaal had ik weinig tijd om er echt iets moois van te maken omdat de deadline, jawel we hebben er één, naar voren kwam en onze Marko aan z'n hand geopereerd moest worden. Dat is natuurlijk niet leuk voor hem maar het moest!

Hij slaapt dan bij ons op de bank, waar hij gelukkig ruimte heeft, en wordt door ons bezig gehouden. Geen straf maar wel tijdrovend en daar zijn jullie lezers dus de dupe van. Het goede nieuws is dat alles prima verlopen is en dat hij in de week dat de Waardzegger naar de drukker gaat, 3 dagen per week bij (en voor) Merijn, héérlijke, koffie zet en de telefoon opneemt.

Dan is er ook nog iemand die vrienden zoekt (voor Kuipersveer) en afdelingen die collega's zoeken en omdat wij vinden dat iedereen een hobby zou moeten hebben, plaatsen wij zulke oproepen graag. U ziet het, er is weer van alles wat, dus ik zou zeggen: "Geniet ervan!"

Joop

VAN HET BESTUUR

Bob Wiggers
secretaris

Het wordt weer lente! De natuur wordt wakker, de winterslaap is voorbij, het leven gaat weer beginnen. Nou ja, dat is natuurlijk zwaar overdreven. De natuur "slaapt" helemaal niet. Ook in de donkerste dagen van de winter is er volop te genieten van flora en fauna.

Het wordt weer lente, knoppen aan de bomen, groene sprietjes boven de grond. Ongelooflijk hoe met een enorme kracht de natuur zich weer gaat manifesteren.

Ja, natuur is enorm sterk en toch.... Natuur is ook kwetsbaar. De grootste bedreiging is de mens, een "zoogdier" dat de neiging heeft om de natuur naar zijn hand te zetten. Dat noemen we cultuur.

Op de aarde is nog maar weinig oorspronkelijke natuur en in Nederland helemaal niet. Natuur bij ons is ook cultuur en moet desondanks beschermd en vaak ook hersteld worden. Dat is de core-business van HWL. We doen dit op vele wijzen, vaak samen met anderen, boeren, overheden en in samenwerking met andere Groen organisaties.

Eind 2016 is eenzijdig door het Waterschap WSHD het samenwerkingsverband met de gemeentes, Groenbeheer, opgeheven. De

stichting Natuurbeheer van HWL heeft een grote rol in het werk voor Groenbeheer en dat dreigde verloren te gaan. Veel energie in vergaderen, overleggen en pro-actief ageren. Uiteindelijk in goed overleg hebben WSHD en de gemeenten het werk weer gegund aan HWL. Ecologisch terreinbeheer met verschraving om herstel van natuur en biodiversiteit te bevorderen op dijken, gemeentelijke gronden en langs kreken.

Deze aanbesteding heeft wel een "prijs": er moet een goed geregeld veiligheidsbeleid zijn van de "aannemer".

Op zich geen probleem voor HWL, want we hebben al veel geschreven en ongeschreven regels om de veiligheid van vrijwilligers te waarborgen. Maar nu moet het geformaliseerd worden en dat is een hele, maar toch wel nuttige, exercitie.

Een projectgroepje van het bestuur is al weken bezig met alles op papier te zetten, algemene regels voor veilig werken en veilig begeleiden (dit laatste vooral voor de jeugdeducatie groepen). Instructiekaarten, meldingsformulieren voor ongelukken en bijna ongelukken.

Hiermee samenhangend ook een goed verzekeringsbeleid.

Een enorme klus, die bijna geklaard is en na goedkeuring in het Algemeen Bestuur verspreid en vooral toegelicht moet worden onder de vrijwilligers, met name de coördinatoren zoals knotbazen en dergelijke. Uiteindelijk wel breed verspreid en geldend voor de hele organisatie, dat wil zeggen vereniging en de twee stichtingen.

Dit is een voorwaarde om ook in de toekomst in aanmerking te komen als uitvoerder bij terreinbeheer en om onze statutaire beginselen uit te kunnen voeren: Bescherming en herstel van natuur en landschap.

Een nieuwe lente, een nieuw geluid

En na al dat papier- en vergaderwerk kunnen we weer naar buiten om te genieten

van de natuur, van de zingende vogels, het frisse groen van nieuw blad, bloemen en planten. Genieten van het open landschap van de Hoeksche Waard.

SYMPOSIUM OVER INPASSING VAN ZONNEWEIDEN IN DE HOEKSCHE WAARD

Op vrijdag 17 maart 2017 organiseren Hoerschewaards Landschap, Hoeksche Waard Duurzaam en SOHW in het Nationaal Landschap Centrum, Veerweg 1, 3281 LX Numansdorp, een symposium over inpassing van zonneweiden in de Hoeksche Waard.

Centrale vragen, die in het symposium o.l.v. een ervaren dagvoorzitter, materie deskundige sprekers en een professioneel betrokken forum

aan de orde worden gesteld, zijn:

- Zonneweiden zijn minder hinderlijk dan windmolens. Hoe goed kunnen we zonneweiden planologisch inpassen in het landschap?
- Zonne-energie is goed voor natuur en milieu. Hoe goed kunnen akkerranden rondom zonneweiden bijdragen aan biodiversiteit en natuurlijke plaagbestrijding?

De centrale doelstelling van het symposium is om in een gezamenlijke conclusie een bouwsteen te leveren voor bestuurlijk maatschappelijk beleid.

U kunt uw interesse in deelname al kenbaar maken via deze link

webredactie@hw1.nl

DE UILENWERKGROEP IN DE PRAKTIJK

*Ruud Polderman
Vogelwerkgroep / Uilenwerk-
groep HWL*

Genieten was het voor de bewoners toen, in december 2013, een kerkuilenkast geplaatst op een balk in de schuur. Er was wel eens een uil gezien, maar dat was een incident.

In 2014 waren er al braakballen in de kast gevonden en groot was de vreugde toen in oktober 2015 de eerste 3 kerkuilenjongen konden worden geringd. De leden van werkgroep genieten dan mee. Begonnen in 2013 met 40 kasten zijn er inmiddels 100 kerkuilenkasten in de schuren in de Hoeksche Waard. Dat is niet altijd even makkelijk, want sommige schuren zijn erg hoog en dus ook de balken, waarop de

kast moet komen. De meeste boeren vinden het prima en nemen de witte klodders in de schuur voor lief. Voor biologische boeren is het zelf een pre dat er kerkuilen in de schuur zitten.

Van 11 broedlocaties in 2013 in de Hoeksche Waard is dat aantal gegroeid tot 27 in 2016. Kerkuilen nemen dankbaar gebruik van de nieuwe broedmogelijkheden en we zien ze dan ook wel eens verkassen, ondanks dat ze redelijk honkvast zijn. Die inspanningen leveren ook de nodige jonge Kerkuilen op, maar is wel afhankelijk van de muizenstand. In 2014 was het een heel goed muizenjaar met 115 jonge Kerkuilen. Het jaar er na was een stuk minder met 37 jongen, maar in 2016 weer 81 jongen. Volgens kenners zijn er zat muizen in de Hoeksche Waard, maar de weersomstandigheden spelen natuurlijk ook een rol.

Wanneer er voldoende braakballen aanwezig zijn, worden deze geraapt om uit te pluizen. Dat geeft een indicatie van de muizenstand. Braakballen worden ook gebruikt voor educatieve doelen, onder andere met schoolkinderen. Het valt ons iedere keer weer op hoe enthousiast de meeste mensen zijn en samen een kop koffie drinken is geen uitzondering, nog net niet met beschuit met muisjes.

Voor de Steenuilen eigenlijk eenzelfde verhaal. Voor deze kleine uilen is een goede biotoop wel van belang. Een mooie boomgaard met hoogstamfruit of mooie knotwilgen zijn, in combinatie met een grasveldje met kort gras, ideaal. Steenuilen eten ook heel veel wormen en insecten. In de braakballetjes van een

Steenuil kan je de glimmende schildjes van de insecten zo zien zitten.

Begonnen in 2013 met 70 kasten, waarvan er een aantal in slechte staat was, heeft de werkgroep er inmiddels 101 geplaatst tot totaal 171 kasten door heel de Hoeksche Waard. Jonge Steenuilen zoeken als ze het nest verlaten veelal een nieuw onderkomen in de directe omgeving, vaak niet veel verder dan 5 km. Daarom plaatsen we de steenuilenkasten ook ongeveer op die afstand van elkaar. Dat is nog lang niet overal het geval, dus kan er nog een flink aantal geplaatst worden, mits er sprake is van een goede biotoop. Een grote, beetje rommelige, rustige tuin, met wat (fruit-)bomen, kort gras en wat heesters en een Steenuil zal zich er graag vestigen, zeker als er ook wat haagstapels liggen voor de muizen en voor de jongen om zich te verstoppen.

Steenulen geven echter ook regelmatig de voorkeur aan een natuurlijke nestplaats in een knotwilg, oud schuurtje of tussen een dakrand en goot. Dat maakt het lastig om een inschatting te maken van het aantal jongen.

In het vroege voorjaar gaan de leden van de Uilenwerkgroep op pad om het geluid van een steenuil af te spelen, vanaf de openbare weg. Dat geeft een betrouwbaar beeld, waar de steenuilen zitten en soms reageren er op een locatie zelfs twee. Dan is er zeker sprake is van een broedlocatie. Het is echter geen garantie, want er zijn er bij die zich niet laten horen, maar soms wel even een kijkje komen nemen welke indringer zich laat horen. Een reactie levert echter altijd blijde gezichten op. Eind februari, in maart en in april, kunt u een auto op de weg aantreffen, waaruit vreemde geluiden komen. Maar goed volk dus.

In 2016 zijn er naar schatting z'n 50 jonge Steenuilen geboren, waarvan er ook 14 geringd konden worden. Dat is een lichte stijging door de jaren heen en daar doen we het voor. Het hoort ook bij ons

nationaal landschap.

Ook is er in de Hoeksche Waard een flink aantal Ransuilen. In de wintermaanden zoeken die een gezamenlijke roestplaats op waar ze overdag verblijven, veelal in dichte coniferen want dat is veiliger. In het voorjaar gaan ze als paartje weer op zoek naar een geschikte nestgelegenheid, meestal in oude kraaien- of eksternesten. In 2016 hadden we 13 broedlocaties en dat is iets minder dan de afgelopen jaren. Het aantal jongen is niet bekend. Voor de ransuilen is de Uilenwerkgroep veelal afhankelijk van meldingen op ons adres uilen@hwl.nl. Ook zijn vermoedelijk niet alle roestplaatsen in beeld. Toch is het goed om te weten waar die plekken zijn, om er zo veel mogelijk voor te zorgen, dat die biotopen in stand blijven en dat niet door onwetendheid de cirkelzaag wordt gehanteerd.

Jonge Kerkuil

Waardzegger

Hoewel de Hoeksche Waard niet zo veel bos heeft, zijn er wel degelijk Bosuilen op plaatsen met veel bomen, waarvan een aantal aan de noordrand, waar ook een paar kasten hangen. Totaal hadden we ongeveer 6 broedlocaties in 2016. Ook hier weten we niet precies hoeveel jongen er zijn uitgevlogen.

Een enkele keer in het voorjaar of najaar komt een Velduil de Hoeksche Waard bezoeken. Dat is wel een bijzonderheid, waar menige vogelaar voor van de bank komt. Niet alle jongen uilen overleven het. Helaas zijn er uilen die in het verkeer sneuvelen, maar er zijn ook wel andere oorzaken. Een jonge steenuil wil ook nog wel eens gegrepen worden door een kat of een havik. Jonge steenuilen z.g. takkelingen, lopen vaak over de grond en kunnen niet altijd snel het nest weer inklimmen en zijn daardoor

kwetsbaar. Een takkenhoop in de buurt kan dan een veilige schuilplaats zijn. We krijgen ook niet altijd een terugmelding, want ze worden niet altijd gevonden.

In 2016 zijn er 18 dode Kerkuilen, 3 dode Steenuilen, één dode Ransuil en één overleden Bosuil gemeld.

De Uilenwerkgroep bestaat uit 11 enthousiaste vrijwilligers met Marco Lodder als coördinator. De vele kasten worden door de leden zelf vervaardigd. Vaak is er hier en daar wel wat hout beschikbaar, watervast multiplex is heel geschikt, en ook dakleer en verf wordt soms geschonken. Daardoor kunnen de kosten heel laag blijven en levert het mooie kasten op.

Heeft u wat te melden of te vragen dat kunt u mailen naar uilen@hwl.nl. We zien uw reacties graag tegemoet!

Jonge Steenuilen

ALGEMENE LEDENVERGADERING 2017

op donderdag 13 april 2017

Het bestuur nodigt u van harte uit tot het bijwonen van de 34^e Algemene Ledenvergadering van de vereniging Hoekschewaards Landschap op donderdag 13 april 2016 om 20:00 uur in NBC Klein Profijt, Zalmpad 11 te Oud-Beijerland

A G E N D A

Opening
Verslag van de 33^e Algemene Ledenvergadering d.d. 5 april 2016
Ingekomen/ uitgaande stukken
Jaarverslag 2016
Financieel verslag 2016
Verslag kascontrolecommissie
Begroting 2017 en vaststelling contributie 2018
Aftreden en verkiezing bestuursleden
Rondvraag
Sluiting

Voor de volgende bestuursleden loopt de zittingsperiode af:
R.H. Wiggers,
D. Van Houwelingen, H. Visscher.
De heer A. Vandersmissen heeft aangegeven terug te treden als penningmeester.

De heer H. Former heeft zich kandidaat gesteld voor deze portefeuille in het bestuur. Mevrouw Visscher en de heren Wiggers en van Houwelingen stellen zich herkiesbaar.

In overeenstemming met artikel 8 van de statuten wijst het bestuur de leden op de mogelijkheid zelf kandidaten voor het bestuur voor te dragen.

Het verslag van de 33^e Algemene Ledenvergadering 2016 kunt u bij de secretaris aanvragen. Het financiële verslag (de exploitatierekening 2016, begroting 2017 en de balans per 31 december 2016) met een korte toelichting op de cijfers, kunt u eveneens bij de secretaris aanvragen.

Na afloop van de vergadering zal de heer C. Mesker in een korte lezing inzicht geven over het werk van de Stichting Terreinbeheer.

WELKOM NIEUWE LEDEN!

Als vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard mogen we trots zijn dat we leden uit heel Nederland en daarbuiten hebben. We heten deze nieuwe leden daarom van harte welkom en hopen iedereen te begroeten bij lezingen, wandelingen, e.d..

T. Roodenburg	Strijen
J. Ouwehand	Rotterdam
T.M. van den Bosch	s-Gravendeel
C. de Jong - van der Schoor	Oud-Beijerland
A.T. in 't Veld	Puttershoek
M. Lichtert-Blok	Heinenoord
F. van Rees	Mijnsheerenland
G. Lesierse	Oud-Beijerland
M. de Lange	Nieuw-Beijerland
N. van Os	Oud-Beijerland
P.J.H. Jongkoen Bredius	Oud-Beijerland
A.C. Groeneveld - Schoot	Numansdorp
Fam. Van der Kraan	Oud-Beijerland

Sfeermakers sinds 1960 !

* verf * behang * gordijnen
* zonwering * vloerbedekking

Donkersloot
W O O N D E C O R A T I E

Molendijk 38 Oud-Beijerland tel:0186-612031
www.donkersloot-woondecoratie.nl

VRIJWILLIGERSDAG

Zaterdag 1 april 2017

Nationaal Landschap Centrum,
Veerweg 1c, Numansdorp

Uit erkentelijkheid voor al het werk en alle tijd die is besteed aan HWL, nodigt het bestuur de vrijwilligers en hun partners uit voor een leuke verzorgde middag met een maaltijd.

Het programma luidt als volgt:

14.00 – 14.30 uur	ontvangst.
14.30 – 16.00 uur	verhalen uit de oude doos door Cees Mesker en Martijn Verweijen .
een blik in de nabije toekomst van HWL door Els van Veen.
de sprekers worden afgewisseld door optredens van de stad- en poldercountryband 'Ongeregeld' waarvan Frank/Janine, van knotploeg "De Klem", deel uitmaakt.
16.00 - 16.15 uur	vrijwilligers die het afgelopen jaar zijn gestopt worden in het zonnetje gezet.
16.15 - 17.30 uur	borrel met toegift door "Ongeregeld".
17.30 - 20.00 uur	eenvoudige doch smakelijke maaltijd, napraten en sluiting.

In verband met de organisatie verzoeken wij alle vrijwilligers uiterlijk 17 maart a.s. door te geven via een bericht aan het secretariaat (secretariaat@hwil.nl) of je komt en zo ja met of zonder partner en of je dieetwensen hebt.

De vooraankondiging en deze uitnodiging is via de werkgroepcoördinatoren verspreid onder de medewerkers. **Mocht je via hen geen uitnodiging hebben ontvangen, meld dat dan bij je werkgroepcoördinator en het secretariaat.**

ORGANISATIE HOESCHewaARDS LANDSCHAP

Door Bob Wiggers

Zo ongeveer eens in de twee jaar wordt een inventarisatie gemaakt van de werkgroepen en hun vrijwilligers. Een hele onderneming, maar dankzij de medewerking van alle betrokkenen toch in redelijk korte tijd uitgevoerd.

De laatste dateert uit 2014 en eind 2016 heeft de secretaris weer een nieuwe inventarisatie gedaan en in kaart gebracht. Werkgroepen komen en werkgroepen gaan, zo ook vrijwilligers, maar ik wil u wel verklappen dat het aantal vrijwilligers t.o.v. 2014 is gestegen. Exacte cijfers worden op de ledenvergadering van donderdag 13 april aanstaande naar buiten gebracht. Na zo'n "volkstelling" wil je een en ander in beeld brengen, een organisatieschema maken.

Het vorige schema was een klassieke, top-down gestructureerd model met aan de top het Algemeen Bestuur. Dat schuurde, want dat is geen goede voorstelling van de werkelijkheid.

Hoeschewaards landschap is een vereniging met bijna 50 zelfstandige werkgroepen, zij kiezen hun eigen coördinator en maken hun eigen programma. Die werkgroepen zijn in te delen in zeven aandachtsgebieden, afdelingen: Biologisch Onderzoek, Terreinbeheer, Boombeheer, Educatie, Bezoekerscentra, Milieu & Planologie en Communicatie. Vanuit elke afdeling is er een vertegenwoordiger die samen met de voorzitter, penningmeester en secretaris het Algemeen Bestuur vormen. Het Algemeen Bestuur faciliteert en ondersteunt het werk van de afdelingen c.q. werkgroepen. Tevens vallen algemene

zaken onder het AB als de ledenadministratie, en het veiligheidsbeleid. Voorzitter, penningmeester en secretaris vormen het dagelijks bestuur. Alle taken van de leden van het DB zijn goed omschreven.

Binnen HWL zijn 2 stichtingen: stichting Natuurbeheer (of Terreinbeheer) die met betaalde werkkrachten ecologisch terreinbeheer uitvoert en hiervoor ook betaald wordt en de stichting Natuurbehoud, die eigenaar is van het NLC en verantwoordelijk is voor de exploitatie hiervan. Omdat de afdeling Boombeheer ook vergoedingen krijgt, lopen de financiële afwikkelingen hiervan via de st. Natuurbeheer (= st. Terreinbeheer).

Nou, breng dat allemaal maar eens onder in een schema dat NIET hiërarchisch is opgebouwd!

Ik heb daartoe een poging gedaan.

Wel een korte opmerking: sommigen bestuursleden worden pas bij de komende ledenvergadering op 13 april benoemd of in mandaat verlengd. Het is niet onmogelijk dat er nog een naam gewijzigd zal worden. Overigens bent u als leden allen van harte uitgenodigd voor deze ledenvergadering, dan hoort u nog meer over HWL en kunt u al uw vragen kwijt!

NIEUW RONDJE GROOT KONINKRIJK

Joop van Riet

Groot Koninkrijk is voor mij de plek waar ik me voor het eerst bewust werd van het bestaan van “Grutto’s”.

Jaren geleden alweer wandelde ik daar op een mooie Paaszondag met kinderen op het fietspad, terwijl er heel opdringende en aandacht vragende vogels op ons afvlogen en ondertussen met hun lange snavel iets van “utto, utto” kwetterden. Vond dat niets bijzonders; vogelleek die ik was. Later werd me via het HWL duidelijk gemaakt, dat dit de Nederlandse weidevogel bij uitstek was en nu nog is. Elke zomer was het vanzelfsprekend dat bij mijn rondjes Groot Koninkrijk ik er volop Grutto’s tegenkwam.

Ondertussen woon ik al weer jaren niet meer in de Hoeksche Waard. In de pers verschenen steeds meer rampberichten over de enorme teruggang van de weidevogels, in het bijzonder van onze nationale vogel de “Grutto”. Daar werd ik onrustig van en besloot zelf weer eens poolshoogte te gaan nemen in Groot Koninkrijk. Dus op een mooie zonnige en vrije dag vanuit het “Bredase” via Kiltunnel (met een verbaasde tolwachter “Hé lang niet gezien, ben je verhuisd?”) en ’s Gravendeel naar de toegang bij Heuvelman haven. De schepen daar leken wel wat groter dan vroeger, jammer dat dit kleine stukje toen verloren ging om de rest van het “gors” als natuurgebied te behouden. Je kan echter niet alles hebben en dit was al een enorm succes. Zeker ook vanwege de goede herinneringen die veel ’s Gravendelers hadden aan hun eerste natuurervaringen in dat gors.

Via het padje tussen knotwilgen en bomenhaag kom je op de steenplaats, waar vroeger het afgesneden riet opgetast en afgevoerd werd. Het was nogal stil met vogels.

Wel opvallend dat er nu meer ganzen overzomerend waren met ook een koppeltje Canadezen, die zo’n 15 jaar terug hier nog een zeldzaamheid waren. Ook het kronkelende slootje, waar altijd wel wat slob- of krakeenden zaten, was leeg. Maar door lopend over de buitenkade kwamen de bekende geluiden van Rietgorzen rechts en de Grutto’s links te voorschijn, met ook de Kieviten en Bonte Pieten. Klonk allemaal heel vertrouwd. Met een biddende Torenvalk hoog boven de kade. En alsof het afgesproken was liet tegen de plaat van Zevenhoven ook de Bruine Kiekendief zich zien boven de rietvelden. Vaste stek die al decennia benut wordt door deze mooie zwever.

Linksaf, langs de knotwilgensingel, die om de paar jaar door het HWL gesnoeid wordt, wat een oude kanjers zitten er bij. Ook een paar die omknakken en de rust bij de watermunt in het water zoeken. Zo kom je weer op het fietspad terug. Steeds vergezeld door het vertrouwde “utto, utto”, toch wel zo’n kleine twintig stuks. Natuurlijk zo maar een willekeurig moment, maar ‘t gaf mij toch wel het geruste gevoel dat in Groot Koninkrijk het aantal Grutto’s de laatste decennia redelijk stabiel gebleven is. Gelukkig maar, want daarvoor is het natuurgebied. Toch een stimulans voor andere gebieden! Al blijft zo’n moment impressie altijd relatief, want ik belde Janus Verkerk die hier als kind opgroeide (en altijd mijn vogelcoach is gebleven). Tja in *zijn* jeugd telde hij al koeien melkend wel zo’n 40 stuks Grutto’s. Ondertussen werd ik op het fietspad verrast door een vogelgeluid wat ik nog miste: de Tureluur meldde zich, net als vroeger!

Terwijl ik weer stond te genieten van het uitzonderlijk heldere water in de sloten van Groot Koninkrijk en de mooi bloeiende wattergentiaan viel me een koppeltje gelige vogels op. Aan de rand van het weiland en de sloot keken ze me aan met zo’n blik van

“Ja, we weten ook wel dat we hier niet horen, maar we zijn er wel en zien jou ook”. Ik kon er echt niets anders van maken dan een paartje Grote Gele Kwikstaarten. Niet echt hun biotoop, maar toch Ik heb ze in “het Brabantse” leren herkennen. Dus gemeld aan waarnemingen.nl en Janus. Die grote kwikken waren daar niet eerder gesignaleerd.

Natuurlijk ook over de zeedijk naar binnen gekeken en dan zie je heel wat veranderingen, gelukkig ten goede! Binnendijs is er heel wat natte natuur bij gekomen met nog meer vogels. Mij ging het om een vergelijking van Groot Koninkrijk nu en eerder en dat viel me ondanks alle rampberichten gelukkig mee. Het blijft een mooie vogelpolder met glashelder water.

Toch goed dat Koningin Beatrix bij haar

werkbezoek ergens begin tachtiger jaren al varend op de Oude Maas bij haar werkbezoek aan 's-Gravendeel tegen de verbaasde Burgemeester zei “U zorgt toch wel goed voor mijn Koninkrijk?”. Ze was goed gebriefd! (via HWL). Niet lang daarna besloot de gemeenteraad tot verkoop aan Natuurmonumenten en veranderde ze de bestemming van Industrie naar natuur! En daarom zijn er nog steeds “utto's” te horen!

Grutto: Jan Plaisier

Leen de Man, Waterdruppel

Water Weer Zonsondergang, El van Rookhuizen

Gewoon water!

Gewoon water!

Wilma Kapoen, Water spiegeling

Water, Sjoerd Reinstra

Lente 2017

EINDEJAARS PLANTENJACHT: HELFT MINDER DAN VORIG JAAR !

*Frank van Gessele,
plantenwerkgroep*

Eind 2016 organiseerde FLORON voor de derde keer de Eindejaars Plantenjacht.

Van Eerste Kerstdag tot en met het eerste weekend van januari werd door plantenliefhebbers in het hele land een uur lang naar bloeiende wilde en verwildeerde planten gezocht.

De resultaten werden via de website of sociale media aan de organisatie gemeld. Aan de Plantenjacht deden 350 personen mee. Zij verzamelden 6980 waarnemingen van bloeiende planten. Door het koude weer waren bloeiende planten veel lastiger te vinden dan vorig jaar en was het vaak ook niet zo aantrekkelijk om een wandeling te maken. De maandgemiddelde temperatuur in december in Nederland lag rond de 4,7 graden Celsius. In 2015 was dat 9,6 graden.

Resultaten

Tabel 1 In Nederland werden **333 plan-**

2016/17 Top 10 plantenjacht Hoeksche Waard		
16 Plantenjachten, 11 deelnemers, 70 soorten		
1	Madeliefje	16
2	Paardenbloem	15
3	Klein kruiskruid	14
4	Straatgras	14
5	Herderstasje	13
6	Vogelmuur	12
7	Paarse dovenetel	11
8	Tuinwolfsmelk	7
9	Echte kamille	6
10	Grote ereprijs	6

tensoorten in bloei gevonden. In 2015 werden 735 soorten gevonden. Gemiddeld werden **11 bloeiende plantensoorten** tijdens de wandeling van een uur gevonden. In 2015 waren dat er 16, en in 2014 gemiddeld 10. In de top-10 staat Straatgras bovenaan. De soort werd in 75% van de lijsten vermeld. Daarmee werd Madeliefje verstoet naar de tweede plaats. Paardenbloem zakte van de tweede naar de zesde plaats. Op plaats drie t/m vijf volgen Klein kruiskruid, Vogelmuur en Herderstasje (*tabel 3 en 4*). Er stonden eind december 2016 vooral veel minder voorjaarsplanten in bloei dan in 2015.

De plantenwerkgroep van het Hoeksche-waards Landschap nam met 11 plantenliefhebbers aan de Plantenjacht deel. Samen hielden zij, verdeeld over de Hoeksche Waard, 16 plantenjachten waarin totaal **70 bloeiende plantensoorten** werden gevonden. Gemiddeld werden in de Hoeksche Waard per plantenjacht bijna **15 soorten** gevonden. Met deze resultaten scoort de Hoeksche Waard dus hoger dan het landelijk gemiddelde.

Tabel 2 Vorig jaar werden 133 soorten

2015/16 Top 10 Plantenjacht Hoeksche Waard		
24 Plantenjachten, 11 deelnemers, 133 soorten		
1	Madeliefje	20
2	Straatgras	20
3	Herderstasje	19
4	Paardenbloem	19
5	Klein kruiskruid	17
6	Klein streepzaad	17
7	Kropaar	17
8	Gewone melkdistel	16
9	Witte dovenetel	16
10	Vogelmuur	15

2016/17 Top 10 Nederland (totaal 333 soorten)		HW
1	Straatgras	4 ^e
2	Madeliefje	1 ^e
3	Klein kruiskruid	3 ^e
4	Vogelmuur	7 ^e
5	Herderstasje	5 ^e
6	Paardenbloem	2 ^e
7	Paarse dovenetel	6 ^e
8	Tuinwolfsmelk	8 ^e
9	Kleine veldkers	12 ^e
10	Canadese fijnstraal	17 ^e

Tabel 3

2015/16 Top 10 Nederland (totaal 735 soorten)		HW
1	Madeliefje	1 ^e
2	Paardenbloem	4 ^e
3	Straatgras	2 ^e
4	Klein kruiskruid	5 ^e
5	Paarse dovenetel	15 ^e
6	Herderstasje	3 ^e
7	Vogelmuur	10 ^e
8	Kropaar	7 ^e
9	Witte dovenetel	9 ^e
10	Gewone melkdistel	8 ^e

Tabel 4

in bloei gevonden. In de Hoeksche-
waardse top-10 prijkt Madeliefje,
evenals in 2015, op de eerste plaats
met 16 vermeldingen. Hierna volgen
Paardenbloem met 15, Klein kruis-
kruid en Straatgras met 14 en Her-
derstasje met 13 vermeldingen op
plaats twee t/m vijf (*tabel 1 en 2*).

Bloeiende Herik

Bloeiende Grote ereprijs

“VRIJWILLIGER IN HET ZONNETJE”

Interview door Riekje van Groen

Een sympathiek ‘luchtenmens’ doet een stapje terug.

Hanny Willemstein heeft afscheid genomen als corrector voor de Waardzegger. Dit betekent zeker niet dat ze zich helemaal terugtrekt van haar zeer verschillende werkzaamheden voor het HWL.

Zoals ze me vertelde tijdens ons interview vindt ze het werk waarbij ze in aanraking komt met andere mensen en hele waardevolle gesprekken heeft. Een verrijking van haar leven en ze blijft dat dan ook zo lang mogelijk doen.

Hanny is betrokken geraakt bij het HWL toen haar, inmiddels overleden, broer in 1998 aan haar vroeg of ze mee wilde draaien als barvrijwilliger. Na een aantal jaren is ze toen ook de barroosters gaan maken en heeft ze zich ingezet om de uitrusting van de bar wat praktischer en professioneler te maken.

Ze was één van de initiatiefnemers voor de oprichting van een werkgroep om de inrichting van Klein Profijt wat aan te passen, lees ‘gezelliger te maken’. Daar is toen ook het groepje voor de organisatie van tentoonstellingen aan gekoppeld. Nog steeds exposeert iedere twee maanden een andere kunstenaar. De kunstenaar wordt wel eerst bezocht om te zien of de kunst past bij het HWL, want de kunst moet wel iets te maken hebben met natuur of de Hoeksche Waard. Naast de inrichting van de tentoonstelling zorgt Hanny dan ook voor de aankondiging in de pers.

Een van de mooiste dingen die ze ooit heeft gedaan voor het HWL was haar deelname

aan de Werkgroep van Zalmvisserij tot Natuurbezoekerscentrum voor het inrichten van een permanente tentoonstelling. Hiervoor heeft ze interviews afgenomen met mensen die op de plek van het huidige Natuurbezoekerscentrum hebben gewoond of die anderszins herinneringen hebben aan deze bijzonder plek. Uit deze interviews is een boekje samengesteld. De aanzet tot deze tentoonstelling is destijds gegeven door de kleinzoon van het hoofd zalmvisserij. Dan wijst Hanny naar een schilderij boven de bar, dat de situatie van Klein Profijt voorstelt, toen het nog in gebruik was als zalmvisserij. Het huidige pand blijkt dan nog hetzelfde gebouw te zijn als waar de zalmvisser gewoond heeft.

Als ze al zo lange tijd bij het HWL betrokken is in allerlei functies, heeft ze wel eens overwogen om ook een gidsencursus te gaan doen en wellicht mensen rond te leiden of lezingen te geven? Dat heeft niet zozeer haar interesse, ze heeft geen behoefte om van alle planten en dieren de namen uit het hoofd te kennen of te weten wat er rondom wetgeving op natuurbeheergebied van belang is. Ze houdt enorm van de natuur en gaat er graag op uit om met haar hond Pip lange wandelingen te maken en van de natuur te genieten. Ze vindt de Hollandse luchten het allermooiste wat er is en noemt zichzelf een echt ‘luchtenmens’. En ondanks dat Hanny zelf geen kinderen heeft, vindt ze het wel belangrijk dat we nog een leefbare wereld overhouden om door te geven aan de volgende generatie. “Het heeft wel degelijk zin dat iedereen zijn eigen kleine steentje bijdraagt”. We mogen er trots op zijn dat we zo een bloeiende vereniging hebben. “Het belang van een vereniging als het HWL is dat we uitdragen hoe

belangrijk de zorg voor de natuur is, dat we mensen liefde voor de natuur bijbrengen". "Het is toch prachtig dat de HW een nationaal landschap is geworden, dat komt alleen, omdat we met alle vrijwilligers zoveel inzet hebben getoond".

Na alle verschillende dingen die Hanny in de afgelopen jaren al heeft gedaan, wil ze het nu wat rustiger aan gaan doen. Ze blijft zeker meedraaien met de bardiensten en zal een regelmatige bezoeker blijven van Klein Profijt, waar ze vanuit haar huis met hond Pip regelmatig naar toe wandelt. Maar als ik haar zo enthousiast hoor vertellen, geloof ik niet dat het in de toekomst daar bij blijft en dat we haar nog geregeld bezig zullen zien voor een leuke markt of tentoonstelling.

Het is mooi dat het HWL zo veel enthousiaste vrijwilligers heeft die zich vaak al jaren voor het HWL inzetten. In de komende maanden zullen met dit soort interviews inzoomen op de activiteiten van andere, wellicht wat minder zichtbare, vrijwilligers, om een beeld te geven van wat de vrijwilligers van onze vereniging drijft en wat er zoal aan interessant vrijwilligerswerk plaatsvindt.

EXPOSITIES

Hanny Willemstein

In de maanden maart en april exposeert Kees Plomp in het natuurbezoekerscentrum Klein Profijt.

Voor velen in onze vereniging geen onbekende. Maar voor hen, die Kees niet kennen.....

Kees Plomp is een geboren en getogen Oud-Beijerland.

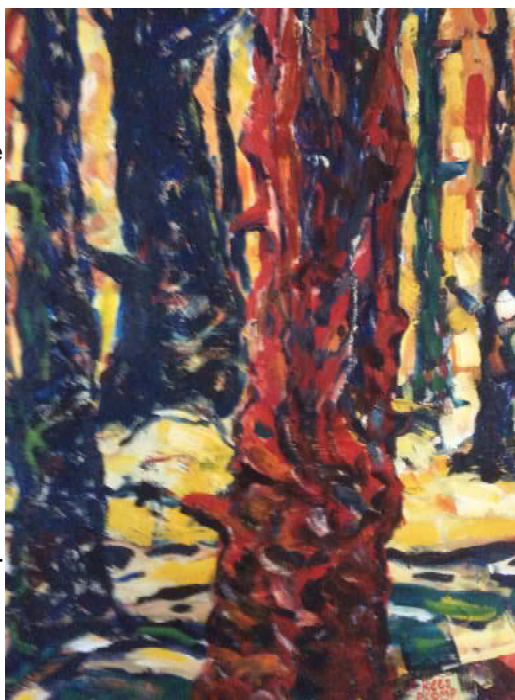
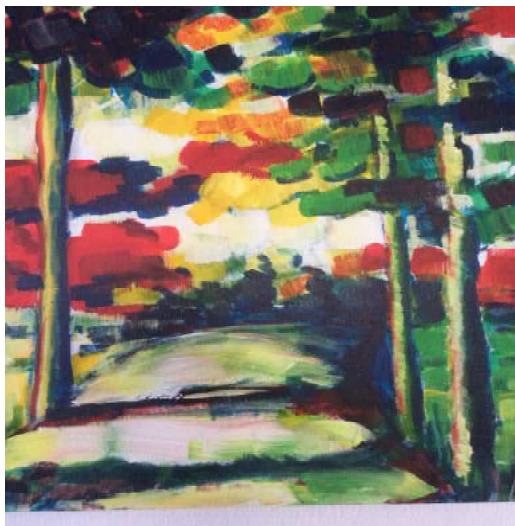
Na de middelbare school heeft hij een opleiding gevolgd aan de Rotterdamse Kunstacademie, thans de Willem de Kooning Academie.

Naast zijn werk als docent in het voortgezet onderwijs is hij altijd actief geweest als kunstenaar. In de loop van de jaren heeft hij vele schilderijen, tekeningen en aquarellen gemaakt over uiteenlopende onderwerpen.

Zelf schrijft hij daarover: "Wanneer ik door een onderwerp geboeid raak, maak ik een hele reeks werkstukken die er mee te maken hebben. Kenmerkend voor mijn werk zijn de heldere kleuren. Er is niet altijd sprake van een "natuurgetrouwe" weergave, het beweegt zich vaak in de richting van abstract. Als ik schilder gebruik ik meestal acrylverf en werk ik met brede kwasten, paletmes of zelfs een verfroller. Spatten en druipen mag!"

Kees en uiteraard ook de werkgroep Tentoonstellingen hopen dat bezoekers van Klein Profijt met plezier naar zijn werk zullen kijken.

Corné Keus, die in de voorgaande jaren de kinderen van de Groen van Prinstererschool begeleidde bij het maken van de schilderijen, die in Klein Profijt werden tentoongesteld, exposeert nu zelf in de maanden mei en juni zijn schilderijen.

KRAKEENDEN VEROVEREN OOK HOEKSCHE WATEREN

Arie Pieters

De afgelopen vijf jaren doken ze steeds vaker op en inmiddels zal iedereen, die een beetje moeite doet om vogels in het veld te herkennen, ze vast wel eens zijn tegen gekomen: De Krakeenden. Hoewel ze vooral nog te vinden zijn in meer open water en langs de rivieroever, duiken ze soms ook al op in sloten in de buurt van dorpen.

over West-Europa. Vervolgens wisten de krakeendjes te profiteren van nieuw aangelegde (of afgedamde en verzoete) wateren. De verspreiding als broedvogel breidt zich nog steeds uit.

De landelijk getelde aantallen nemen, net als in de broedtijd, al tientallen jaren toe. Ze zijn het hoogst in september, oktober en november. In sommige gebieden, zoals het Haringvliet, verblijven dan meer dan 10.000 Krakeenden. Een groot deel daarvan trekt vervolgens door naar Zuidwest-Europa, maar vele duizenden overwinteren in ons land. Streng winterweer zorgt incidenteel voor een gedeeltelijke uittocht. Meestal vindt alleen een herverdeling van de aantallen plaats. Hierbij komt de nadruk meer op het zuidwesten van het land te liggen en worden open wateren opgezocht, soms ook andere biotopen zoals bollenland met afval. Waren er in 1973-1977 nog 550-800 broedparen, inmiddels hebben we er 6000-7000 binnen onze landsgrenzen.

Bron aantallen: Sovon.

De Krakeend is in Laag-Nederland een wijdverbreide broedvogel van moerasgebieden, duinplassen en open polders met veel grasland en sloten. Elders is het een meer lokale broedvogel van onder meer vennen. Tot ongeveer 1960 was de Krakeend feitelijk een zeldzame broedvogel. Aantallen en verspreiding namen daarna echter sterk toe, net als elders in West-Europa. Grootschalige ontginning van Oost-Europese broedgebieden gaf wellicht de eerste aanzet tot een uitbreiding

ENIGE INFORMATIE VAN HET WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA: INVASIEVE EXOTEN

Planten uit vijver of aquarium niet in de sloot

"Als je de tuinvijver of het aquarium in de huiskamer anders wil inrichten, gooi dan de oude waterplanten in de groencontainer en beslist niet in sloot of singel.

Veel exotische, vaak tropische plantensoorten groeien in ons klimaat veel sneller dan onze inheemse soorten. Daardoor kunnen ze onze sloten en singels overwoekeren", legt Henk van der Kaa van Hollandse Delta uit. "De exotische planten verstoren door hun snellere groei het natuurlijk evenwicht in het water. Ze gebruiken alle zuurstof, waardoor de rest van de planten en ander waterleven verstikt". Het gaat om planten als: grote waternavel, waterteunisbloem, parelvederkruid, watercrassula, watersla, waterhyacint en waterwaaier. Het waterschap heeft er handenvol werk aan om deze planten uit het water te halen. "Kies daarom voor inheemse planten in je aquarium of vijver. Bij het tuincentrum weten ze welke soorten dat zijn.

En als je woekerende exoten ziet, geef dat dan door aan het waterschapsloket", zegt Henk van der Kaa.

Hoe planten, die er mooi uitzien, toch overlast geven.

Hollandse Delta vindt steeds meer

waterplanten in sloten, plassen en meren die daar niet thuishoren. De zogenoemde buitenlandse plaagplanten - ook invasieve exoten genoemd - verstoren het natuurlijk evenwicht en de waterhuishouding door hun enorme groeikracht. In korte tijd kan er een hele sloot mee dichtgroeien en de oorspronkelijke flora en fauna verdrijven en hevels en stuwen verstoppen. In het werkgebied van Hollandse Delta gaat het vooral om de grote waternavel, waterteunisbloem en de waterwaaier. De planten groeien oorspronkelijk in Noord- Zuid- en subtropisch Amerika en worden vaak voor aquaria gekocht. Als u woekerende exoten ziet, geef dat dan door aan het waterschapsloket. Leeg het aquarium of de vijver niet in de sloot en gooi maaisel en planten uit vijvers in de GFT-container.

Waterhyacint

VRIENDEN VAN KUIPERSVEER GEZOCHT

Esther Linnartz

2016 is het eerste jaar dat het beheer van Kuipersveer betaald is door sponsors en Vrienden van Kuipersveer.

De gemeente Binnenmaas heeft ons geholpen met het betalen van de huur van het terrein van het Rijksvastgoedbedrijf. We zijn iedereen zeer erkentelijk voor de steun! Maar we zijn er nog niet. Ook in 2017 is financiering nodig. Wij hopen dan ook dat we dit jaar op nog meer Vrienden van Kuipersveer kunnen rekenen!

Door Vriend van Kuipersveer te worden helpt u mee het gebied te beheren, zodat de natuur kan floreren. Door minimaal €15 per jaar te doneren, bent u Vriend.

Hiervoor kunt u deelnemen aan een jaarlijkse Vrienden excursie en wordt u op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen in het natuurgebied.

Bij interesse stuur een mailtje naar

esther.linnartz@freenature.nl

Meer info op www.freenature.nl

Vroeger was Kuipersveer onderdeel van de suikerfabriek om de tarra op te slaan.

Tegenwoordig een natuurgebied met verrassende bewoners, zoals de kudde Schotse hooglanders en rivierrombouten, een bijzondere libellensoort. Door de sluiting van de suikerfabriek is de financiering voor het beheer weggevallen en om het gebied goed te kunnen beheren, is geld nodig van sponsors en Vrienden.

BOOMRIJKE ESSEN-DIJKEN BELANGRIJK VOOR HOEKSCHE WAARD

Arie Pieters

Ze zijn eigenlijk niet meer weg te denken uit de Hoeksche Waard; de boomrijke dijken, die zich als groene linten door het landschap 'slingeren'.

Tijdens de afgelopen herfst zijn er echter op flink wat plekken in de Hoeksche Waard, onder andere langs dijken in de buurt van Heinenoord, Blaaksedijk, Mookhoek en Strijensedijk, zieke en verzwakte bomen verwijderd. Daarnaast werden ook diverse door storm beschadigde bomen gekapt. Het ging in de meeste gevallen om Essen en Schietwilgen.

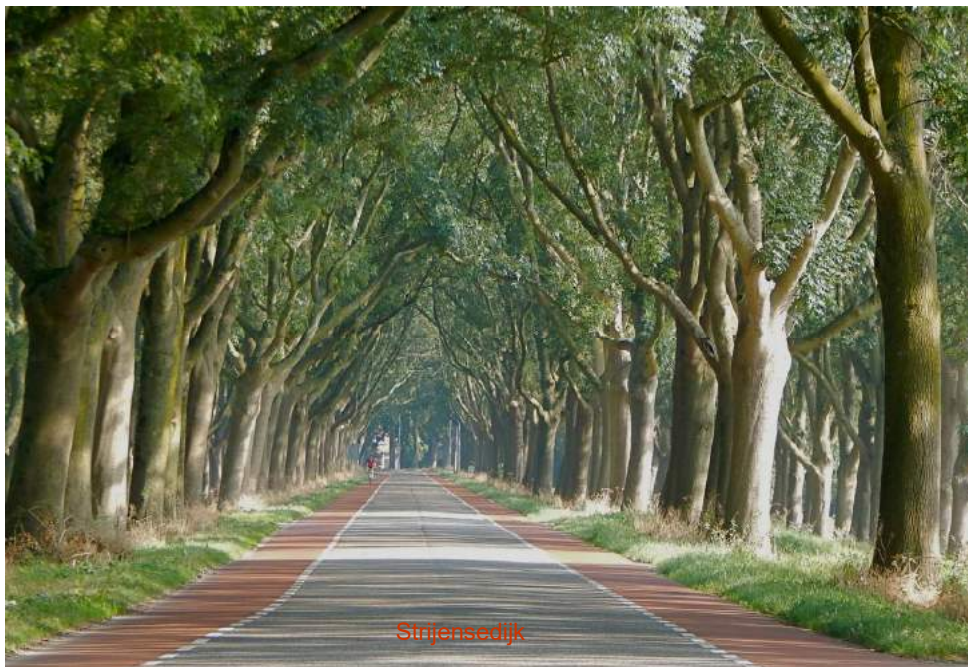
Het is te hopen dat alle opengevallen plaatsen nog dit jaar weer worden opgevuld met

nieuwe Wilgen en Essen. De boomdijken in de Hoeksche Waard zijn namelijk in meerdere opzichten belangrijk voor het Nationale Landschap de Hoeksche Waard. Enerzijds zijn bijvoorbeeld de dijken met dubbele rijen Essen (o.a. delen Strijensedijk bij Mookhoek en delen van de Blaaksedijk) uniek voor de provincie Zuid-Holland en Nederland en anderzijds zijn ze ook belangrijk voor de natuurwaarden in de regio. Dit geldt uiteraard voor alle boomdijken in de regio, omdat deze zich als groene 'linten' door het polderlandschap slingeren. Maar de dijken met Essen bieden daarnaast nog enkele extra pluspunten. De kronen van de Essen laten relatief veel licht door, waardoor een fraaie spreiding van het zonlicht ontstaat. Het feit dat de Essen behoorlijk wat zonlicht

doorlaten, betekent ook dat ze een interessante onderbegroeiing mogelijk maken. Alle dijken, maar zeker ook de dijken met dubbele rijen Essen zijn natuurlijk ook belangrijk voor de esthetische waarden van het Nationale Landschap. Foto's van bijvoorbeeld de Mookhoek/Strijensedijk en Blaaksedijk, die op de sociale media worden geplaatst, leveren dan ook stevast veel positieve reacties op, zeker van mensen van buiten de Hoeksche Waard. Overigens bieden de boomrijke dijken onderdak aan veel vogelsoorten en kleine zoogdieren en insecten verplaatsen zich via de dijken door het polderland. Veel redenen dus om alles in het werk te stellen de boomrijke dijken in stand te houden. De dijken met dubbele rijen Essen zijn trouwens maar op enkele plekken in Nederland te vinden en dan met name op de Zuid-Hollandse eilanden. Zeker in een gebied dat het stempel Nationaal Landschap heeft gekregen, zou men alles in het werk moe-

ten stellen om dit soort dijken in ere te houden. De sinds enkele jaren ook in ons land geconstateerde 'essentaksterfte-ziekte', die vooral voor jonge Essen levensbedreigend is, hoeft ook geen beletsel te zijn om nieuwe bomen aan te planten. Inmiddels zijn (mede dankzij onderzoek in ons land) al de eerste Essen ontdekt die resistent zijn tegen deze ziekte en daarnaast lijken ondermeer de Pluimessen minder vatbaar voor de ziekte. Dus men zou de komende jaren er voor kunnen kiezen om Pluimessen aan te planten op de opengevallen plekken. Jaren later, als de resistente, gewone Essen zijn doorgekweekt, kan men dan, op plekken waar dan zieke Essen geruimd zijn, weer de normale 'Fraxinus excelsior' aanplanten. Ook de kronen van de Pluimessen laten flink wat zonlicht door, dus ook wat dat betreft hoeft men aanplant van deze soort niet achterwege te laten. Bij aanplant van deze bomen zal de onderbegroeiing zich normaal blijven ontwikkelen.

KOMENDE ACTIVITEITEN

Voor zover bekend!

In maart en april werken van Kees Plomp in Klein Profijt

Dag + datum : zaterdag 4 maart
Tijd : 13.30-16.00 uur
Verzamelpunt : NBC Klein Profijt, Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
Activiteit : Ontdekkingstocht naar en in Goidschalxoord

Vrijdag 17 maart symposium zonneweiden zie blz. 5 voor info adres.

Dag + datum : zaterdag 18 maart
Tijd : 14.00-16.00 uur
Verzamelpunt : Kerkplein Westmaas
Activiteit : Lentewandeling met bezoek aan lammetjes en kaasmakerij.

Vrijwilligersdag zaterdag 1 april en Ledenvergadering donderdag 13 april, zie blz. 9 en 11 in de Waardzegger!

Dag + datum : Paasmaandag 17 april
Tijd : 13.30-16.00 uur
Verzamelpunt : NBC Klein Profijt, Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
Activiteit : Paaswandeling met afsluitend eieren zoeken voor de kleintjes (tot 8 jaar)

Dag + datum : zondag 7 mei
Tijd : 10.00-14.00 uur
Verzamelpunt : Parkeerplaats bij de Vogelkijkhut in het oude gemaal, Hoekseweg 8,
3291 LM Strijen
Activiteit : Vogelspot-tour langs vogelkijkpunten in de HW
aanmelden via excursies@hwl.nl

Dag + datum : zaterdag 20 mei
Tijd : 14.00-16.00 uur
Verzamelpunt : Parkeerterrein Mijl- en Nieuwlandse Bos. Vanuit Puttershoek via de
Molendijk, linksaf ter hoogte van Molendijk 67, 3295 LD 's-Gravendeel
Activiteit : Weidevogels Groot Koninkrijk

Dag + datum : donderdag 25 mei
Tijd : 04.45 uur tot ongeveer 09.30 uur
Verzamelpunt : Aan einde Boonsweg Heinenoord
Activiteit : Dauwtrappen op Hemelvaartsdag met ontbijt na
N.B. : aanmelden via excursies@hwl.nl leden € 7,50 niet leden € 12,50

Dag + datum : zaterdag 10 juni
Tijd : 14.00-16.00 uur
Verzamelpunt: parkeerterrein bij molen De Lelie, Molendijk 2, 3297 LC Puttershoek
Activiteit : Orchideeën kijken in de Argusvlinder

Cursussen

NBC Klein Profijt, Oud-Beijerland

Vogelcursus wordt gehouden op de volgende data: 2 mei, 6 mei, 16 mei, 20 mei, 6 juni, 13 juni, 19 sept, 23 sept, 3 okt, 7 okt, 24 okt en 28 okt.
Een lange cursus dus, maar zeer de moeite waard!

Nationaal Landschap Centrum, Numansdorp

Cursus **natuur fotograferen** op maandavond 16 okt, 30 okt, 13 nov en zaterdag 18 nov

Cursus **duurzaamheid** op 7 sept, 5 okt, 19 okt, 2 nov, 10 nov, 23 nov, 7 dec en 16 dec

Informatie en opgave via cursussen@hwl.nl

Op woensdag **8 maart** start de Cursus **Tuinreservaten van Hoekschewaards Landschap** in het Nationaal Landschap Centrum aan de Veerweg te Numansdorp.

Deze cursus bestaat 5 avonden en 2 ochtenden en wordt afgesloten met een certificaat.

Data cursus; woensdagen 8 maart, 15 maart, 3 mei, 10 mei en dinsdag 23 mei.

Data excursies zaterdag 8 april en 20 mei.

Aanmelden: Cursussen@hwl.nl of tel.nr. 0186614181.

Kosten leden HWL € 25,00 – niet leden € 35,00

Betaling; t.n.v. Vereniging tot behoud van natuur. o.v.v. Tuinreservaten,
IBAN.NL48 INGB 0002.9980.08.

Aan deze cursus kunnen 25 mensen deelnemen. We bezoeken een tuinarchitect en een tuin, werken samen met Groei en Bloei en vragen u wat huiswerk te verrichten na elke cursusavond. De nadruk ligt op biodiversiteit, de kernkwaliteiten en de natuur. Vogels, vlinders, waterdieren en egels. Wat kun je doen om deze dieren aan te trekken. Wat vraagt dat aan inrichting van een tuin? Welke soorten bomen, struiken en kruiden kun je het best toepassen? Kortom de docenten/vrijwilligers staan weer klaar!

Wees er snel bij, er is maar een beperkt aantal plaatsen beschikbaar!

Kijk voor meer en de meest recente informatie op www.hwl.nl

Kosten standaardexcursie: leden € 2,-, niet-leden € 3,- en kinderen t/m 12 jaar € 1,-

LIEVEHEERSBEESTJES IN DE HOEKSCHE WAARD

Marion Zondervan

Lieveheersbeestjes zijn geliefde insecten. Ze hebben veel verschillende benamingen zoals Kapoentje, Zonnekoekje, Liefvrouwenmuisje, Mariabeestje en ze worden vaak gezien als een voorbode van voorspoed en geluk.

Elfstippelig Lieveheersbeestje – vaak in tuinen

Toch wordt er zelden met aandacht gekeken naar de afzonderlijke soorten. Er zijn meer soorten dan de meeste mensen denken, in Nederland komen ruim zestig soorten voor. Als we de soorten van de binnenlandse zandgronden, de duinen en de veengebieden buiten beschouwing laten, dan blijven er zo'n 20 soorten over die we in de Hoeksche Waard kunnen aantreffen.

Levenscyclus

Lieveheersbeestjes zijn kleine kevers (2 mm - 10 mm groot) en makkelijk te herkennen aan hun ronde, bolle vorm. De meeste soorten zijn opvallend en kleurig getekend. De volwassen kevers overwinteren onder afgevalen bladeren en in holle stengels,

sommige soorten in schuren en kelders. In het voorjaar komen ze weer tevoorschijn

Viervleklieveheersbeestje - copula

en in april of mei vindt de voortplanting plaats en worden de eitjes afgezet. Zoals alle kevers ondergaan Lieveheersbeestjes een volledige gedaanteverwisseling waarbij er 4 stadia worden doorlopen: ei, larve, pop en imago (= volgroeid insect).

De ontwikkelingsstadia van ei, larve en pop worden in 6 weken doorlopen, in de zomer kruipt het volwassen Lieveheersbeestje uit de pop. De oude kevers sterven in de herfst, de jonge Lieveheersbeestjes zullen gaan overwinteren. De meeste Lieveheersbeestjes worden dus 1 jaar en enkele maanden oud, het aantal stippen zegt daarom niets over hun leeftijd maar is een soortkenmerk.

Voedsel

De meeste Lieveheersbeestjes in Nederland eten bladluizen. Een volwassen Lieveheersbeestje eet ongeveer 100 bladluizen per dag, dat zijn er 3.000 in een maand. Het zijn goede tuinhulpjes en daarom is het verstandig om in het najaar wat afgevalen bladeren in de tuin te laten liggen, zodat ze

Voorbeeld van de levenscyclus (Aziatisch lieveheersbeestje)

een overwinteringsplek hebben. Ook krui-
pen ze dan graag weg in de holle stengels
van uitgebloeide bloemen. Ze worden ook
ingezet door professionele kwekers. Veel
biologische boeren zorgen voor geschikte
overwinteringsplekken voor Lieveheers-
beestjes, zoals houtwallen en hagen. In het

Citroenlieveheersbeestje :
leeft niet van bladluizen maar
van meeldauw (schimmels)

voorjaar
eten de
Lieveheers-
beestjes
dan al veel
bladluizen,
zodat deze
geen plaag
meer kun-

nen veroorzaken.
Er zijn ook enkele
soorten Lieveheers-
beestjes die schim-
mels of planten eten.

Natuurlijke vijanden

Lieveheersbeestjes
hebben kleuren die in
de natuur gelden als een
waarschuwing (rood of geel met zwart). Van
het Zevenstippelig Lieveheersbeestje is
inderdaad vastgesteld dat deze giftig is,
jonge Koolmeesjes die dit veel gevoerd kre-
gen overleefden het niet. Bij Tweestippelig
Lieveheersbeestje bleven de Koolmeesjes

Zevenstippelig Lieveheersbeestje:
giftig voor Koolmeesjes

echter wel in leven. Soms worden Lieve-
heersbeestjes tijdens het eten van bladlui-
zen aangevallen door mieren die de kolonie
bladluizen verzorgen om de honingdauw te
kunnen eten. Het Lieveheersbeestjes trekt
dan snel de antennen en poten in onder het
dekschild en blijft roerloos liggen, in de
hoop dat het dekschild voldoende bescher-
ming biedt.

Lieveheersbeestjes worden geparasiteerd
door het Lieveheersbeestjes-schildwespje
(*Perilitus coccinellae*). Het vrouwtje legt
eitjes in een Lieveheersbeestjes, waarna
het larfje parasiteert op het vetweefsel en
overwintert in het nog levende lieveheers-
beestje. In het voorjaar kruipt het larfje uit

de gastheer en verpopt in een
spinsel. Het spinsel hecht de
onderkant van het Lieve-
heersbeestje vast aan de on-
dergrond, zodat het niet meer
kan bewegen. Na een paar
dagen komt het Schildwespje
tevoorschijn, het Lieveheers-
beestje is dan al dood.

Aziatisch Lieveheersbeestje -
exoot

Exoot

In de 90-er
jaren werd
het Aziati-
sche Lieve-
heersbeestje

(oorspronkelijk afkomstig uit China en Japan) in Europa geïntroduceerd, want het bleek een goede bestrijder van bladluizen in kassen en op laanbomen waar bladluizen plakkerige honingdauw lekken op auto's. In 2002 werd de soort voor het eerst in de Nederlandse natuur vastgesteld en in korte tijd werd het één van de algemeenste Nederlandse Lieveheersbeestjes. Is overal in Nederland aanwezig en vaak erg algemeen. De soort is een agressieve predator en het vermoeden bestaat dat er, bij gebrek aan luizen, ook larven van andere soorten Lieveheersbeestjes, rupsen en vlindereitjes worden opgegeten. Recent lijkt de soort iets in aantal af te nemen, misschien beginnen de natuurlijke vijanden van de inheemse soorten (schimmels en kleine aaltjes) nu ook vat te krijgen op deze exoot.

Lieveheersbeestjes kijken

De beste tijd om naar Lieveheersbeestjes te kijken is de zomer, ze kunnen dan gevonden worden op kruiden, struiken en bomen. En ook bij begroeide oevers op riet en in graspollen.

Schaakbordlieveheersbeestje – meestal op kruiden in parken en tuinen

De Hoeksche Waard heeft nog een aantal witte plekken waar nog geen Lieveheersbeestjes zijn gemeld. Bijvoorbeeld de tuin van het NLC, het Numansdorpse bos, Groot-Koninkrijk en het Mijl- en Nieuwlandse bos. Ongetwijfeld zijn daar een aantal soorten te

vinden, wie gaat er op zoek?

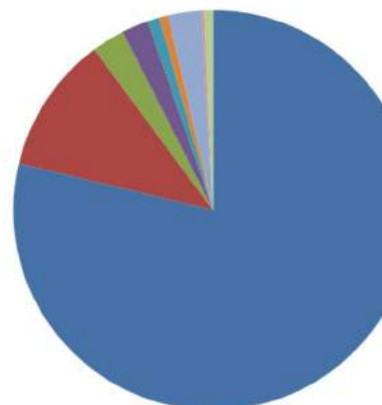
Negentienstippelig Lieveheersbeestje – vaak in begroeide oevers op riet

Iedereen die een scherpe foto van een Lieveheersbeestje kan nemen is welkom om mee te doen.

Wil je meedoen? Zoek in je tuin of in de natuur, neem een foto en deel je vondsten met anderen via **Waarneming.nl**

Heb je zo'n foto en wil je zelf uitzoeken wat het precies is? Kijk dan ook op **Waarneming.nl** bij het project 'Lieveheersbeestjes op de kaart', hier vindt je een handige zoekkaart en een veldklapper. Je kunt je waarneming ook gewoon invoeren als 'Lieveheersbeestjes spec.'. Dan bekijken andere waarnemers je foto en vertellen je wat het is.

Roofvogels 20

SUCCESSVOLLE ROOFVOGELTELLING HOEKSCHES WAARD.

Janus Verkerk

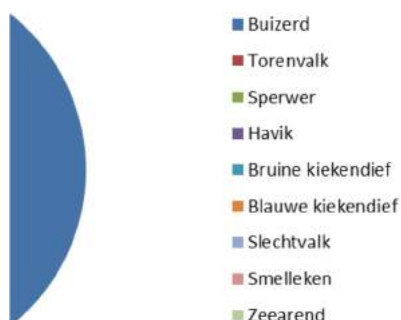
Al weer voor de 33ste keer werd in de Hoeksche Waard een inventarisatie gemaakt van het winterbestand aan roofvogels. Daarvoor is ons werkgebied, de Hoeksche Waard en het eiland Tiengemeten, opgedeeld in 19 telgebieden. Dat betekent, dat er half januari een vergelijkbaar aantal tellers en telploegen op stap is om gewapend met verrekijker en telescoop "hun" telgebied uit te kammen op de aanwezige roofvogels. Begin januari rollen de telformulieren bij mij binnen en is het altijd weer spannend om de resultaten in een tabel te verwerken en te vergelijken met voorgaande jaren.

De telling van januari 2017 leverde maar liefst 438 getelde roofvogels op verdeeld over 9 soorten. De algemeenste roofvogel in ons gebied is traditioneel de Buizerd. Hiervan werden maar liefst 336 exemplaren waargenomen. Dat past overigens goed in het beeld van het winterbestand, zoals we dat de laatste jaren kennen. Veel meer fluctueert de stand van de Torenvalk. Ze zijn, meer dan de Buizerd, afhankelijk van het

aanbod aan muizen en ook met strenge vorst trekken ze snel zuidwaarts. De uitkomst van slechts 54 getelde exemplaren was dan ook wat teleurstellend. Daarentegen maakt de Slechtvalk

een zegetocht. Elf exemplaren werden opgemerkt en de soort is zelfs de laatste jaren in toenemende mate broedvogel in de Hoeksche Waard. Sperwer en Havik leven wat meer verborgen dan de voorgaande soorten en zullen altijd onderteld blijven. Maar de respectievelijk 11 en 9 getelde exemplaren passen wel volledig in het beeld van de tellingen van de laatste jaren. Een leuke opsteker tijdens de telling is altijd het Smelleken, onze kleinste vertegenwoordiger van de roofvogels. Nabij Nieuw Beijerland hadden de tellers het geluk er eentje te spotten. Smellekens worden de laatste jaren steeds zeldzamer in onze streek. Een soort, waar het ook niet zo goed mee gaat, is de Blauwe kiekendief. Als broedvogel zijn ze bijna verdwenen uit Nederland en ook het aantal overwintelaars neemt af. In totaal werden slechts 4 Blauwe kiekendieven gezien. Bruine kiekendieven trekken 's winters weg naar Afrika. Maar omdat de gemiddelde Hollandse winters minder heftig zijn, blijven er soms ook wel achter. Vandaar dat de 6 getelde exemplaren passen in het beeld van een overwinteraar in toenemend aantal. En dan is er nog de Zeearend. Deze "vliegende deur" zoals hij ook vaak wordt genoemd is tegenwoordig gemakkelijk waar te nemen. Vooral de Korendijkse slikken, Oeverlanden Hollandsch Diep en Tiengemeten zijn plekken waar een dag vogelen niet meer zonder een waarneming van deze majestueuze roofvogel is in te denken. In totaal werden er in de Hoeksche Waard 3 en op Tiengemeten 2 gezien. Een totaal van 5 exemplaren, een fraai eindresultaat. Zonder een enthousiaste groep tellers is deze midwinter roofvogeltelling niet te realiseren. Sommige vogelwerkgroepleden doen deze telling zelfs al zo'n 30 jaar. Chapeau. Waarvan akte!

s 2017

PRIKBORD

EXTRA AANDACHT VOOR HWL WEBSITE, WEBREDACTIE EN “GROENE VINGERS”

Webredactie wijzigde EROPUIT-knop.

**Bent u een regelmatige gebruiker van de HWL-website, dan is u al opgeval-
len, dat de pagina Eropuit ingrijpend is
veranderd.**

De uitvoerige informatie over zo'n 150
bezienswaardigheden in de Hoeksche
Waard was voor een groot deel verou-
derd. De pagina is nu sterk gericht op
recreanten die het Nationaal Landschap
per fiets of te voet willen ontdekken. Er
kan worden gelinkt naar specifieke websi-
tes met een schat aan informatie over
routes, mooie plekken en toeristische
overstappunten zoals TOP' Klein Profijt.
webredactie@hwl.nl ontvangt graag tips
voor verbetering.

De webredactie zoekt verster- king.

Voor het bijhouden sociale media en/of het
beoordelen en plaatsen van aangeleverde
kopy op hwl.nl. Meer info op hwl.nl onder
home, werkgroepen, werkgroep web redac-
tie/ict en bij Ruud Horijon, coördinator
(webredactie@hwl.nl)

Ook de werkgroep ICT zoekt versterking

Voor het up to date houden, vervangingen
en oplossen van storingen binnen het ICT
landschap van HWL. Meer info op hwl.nl
onder home, werkgroepen, werkgroep
webredactie/ict en bij Robert van Ommen,
coördinator (ict@hwl.nl)

Ben jij een Vlijtige Lies of Werkzame Teunis?

Misschien zoeken we jou om te helpen bij
de werkzaamheden in de educatieve tuin
van ons NLC (Nationaal Landschap Cen-
trum) in Numansdorp.
Iedere dinsdag werken de tuinmannen daar
met veel plezier. Zomer en winter zorgen ze
ervoor dat de tuin er aantrekkelijk bij ligt.
Aantrekkelijk voor mens, dier en plant!
Een levendige tuin, waarin biodiversiteit
voorop staat: Zoveel mogelijk verschillende
planten, vlinders, vogels enz.
Alle mogelijke klusjes komen er voor: De
moestuin onderhouden, gras maaien, wilde
bloemen zaaien, rozen/bomen en hagen
snoeien,

Vind je het fijn om buiten te zijn en je han-
den uit de mouwen te steken? Mis je je tuin
bij je huis? Mag er van jou best wel eens
een onkruidje blijven staan? Kom dan ken-
nis maken!
Laat het weten via beheer2@hwl.nl.

Fotoproducten

Print uw mooiste momenten direct op kunstglas, kunststof, metaal of hout. De fotoproducten zijn ook buiten geschikt. Zo kunnen uw foto's binnen aan de wand maar bijvoorbeeld ook in uw tuin schitteren.

Veel toepassingen met kunststof

Duurzame en krasvaste printproducten! Producten: labels, certificaten, menukaarten, placemats, posters, point-of-sale, banners, displays, lichtboxen, wanddecoratie, bewegwijzering, enz.

Zelfhechtende materialen

Quadraat print direct op zelfklevend vinyl met UV inkt waardoor de stickers voor binnen en buiten geschikt zijn. Ook zijn zelfhechtende materialen zonder lijm mogelijk, zoals Yupo Tako (zuignapjes principe), statisch papier en magneetfolie.

Direct printen op hout

Elk detail van het hout blijft zichtbaar! Producten: foto op hout, kaarten, winkelinrichting, kastwanden, kastdeuren, balies, tafelbladen, dienbladen, krukjes, wanddecoratie, enz.

Veelzijdig met UV printen

- Uitstekende afdrukkwaliteit
- Onbeperkt aantal materialen
- Tot 4 cm dik
- Harde & flexibele materialen
- Geschikt voor binnen en buiten
- Kleurecht door UV bestendigheid
- Vrije vormen mogelijk
- Witte inkt voor speciale effecten
- Voordeliger door direct printen op het materiaal

Hergebruik van meubelen is ook van deze tijd. Als de basis nog goed is, waarom zou u dan nieuw kopen?

Wij stofferen, restaureren alle soorten zitmeubelen en hebben diverse soorten meubelstoffen en verschillende soorten leer op voorraad. Vrijblijvend prijsopgave en altijd 3 jaar garantie.

Ophalen en terugbezorgen van uw meubelen doen wij met plezier en....

GRATIS in Zuid-Holland-Zuid

Om zelf te stofferen bestelt u de meubelstoffen via onze site
www.doehetzelfvoordeel.nl

Kom langs op de Oostdijk 187 in Oud-Beijerland, tel: 0186-621 430
 of neem contact op via www.dominikq.nl

Ruimte voor adressticker
 Niet over de advertenties plakken!

Neem nú een
 abonnement

Dichtbij
 af te halen

Mét verrassende
 recepten!

Welkom bij de boer!

Kijk op onze site
 voor het actuele
 programma.

Geniet wekelijks van biologische groenten, fruit,
 aardappelen en speltpasta van boerderij Landzicht.

Landzicht biologisch
 groentenabonnement.nl
 Boerderij Landzicht
 Mees en Ageeth Visser
 Broekseweg 2a, 3291 LA Strijen
 info@groentenabonnement.nl
 www.groentenabonnement.nl

